

MARA. THE AGE OF INNOCENCE

Csatlos Oana Lucia

PhD. student, University of Medicine, Pharmacy, Science and Technology
of Tîrgu Mureş

Abstract: Childhood is the time of life when everything is pink. They live in a world where there are no problems. Affectivity of the parents is very important for mental development of the child. In the „Mara” novel, written by Ioan Slavici, are presented three types of childhood: the one-parent, the orphan and the normal. Persida and Trică had a one-parent childhood because they were raised by their mother, Mara. She grew them up with care and love but they they inherited her power so, when they grew up, they became strong adults. Naţl had a childhood with a normal family. Both, mother and father took care of him but, his father’s authority scared the little Naţl so he became an irresponsible adult. Bandi had the hardest childhood. His father left him and his mother died when he was eight. He was an orphaned child and he lived in the mercy of others. Affectivity is very important for children, without it the psychological life is not developed. The age of innocence is one of the most beautiful parts in life and every child deserves a beautiful childhood.

Keywords: childhood, family, childhood, innocence, life

„Când lumea întreagă e-n floare, băiete,
Şi orice movilă e o colină;
Şi fiece găscă-i o lebădă, băiete,
Şi orice fătucă e o regină,
Să-ţi iei calul şi şaua, băiete,
Şi-n lume să pleci cât cuprinde:
Sângele tânăr calea-şi urmează, băiete,
Şi orice câine ziua de glorie-şi prinde.”¹

Despre copilărie se spune că este perioada vieţii cea mai lipsită de griji. Sufletele copiilor sunt la fel de pure precum crinii albi sau, precum fluturii cu aripi albe. Aş putea să caracterizez copilăria prin două culori: alb şi roz. Albul semnifică inocenţa, puritatea şi gingăşia copiilor, sufletele lor sunt curate precum ale unor îngeri, ei nu se confruntă cu grijile şi problemele vieţii cotidiene, sentimentele lor sunt puternice şi nu pot fi ţinute în frâu. Rozul semnifică camaraderie, fericirea, bucuria continuă trăită de copiii în lumea lor fără griji, lumea lor imaginară în care orice lucru, fiinţă are viaţă şi trăieşte, prietenii nu sunt niciodată lăsaţi la ananghie, nu există discriminare în lumea lor şi vor fi prieteni cu oricine, indiferent de etnie sau clasă socială. Devotamentul şi ataşamentul se arată încă de la o vârstă foarte fragedă. Animismul îi caracterizează pe copii, de altfel animismul caracterizează copilăria, aceasta apărând în jurul vârstei de patru ani aflându-se în raport cu egocentrismul copiilor. Copiii se cred adeseori „centrul universului” şi consideră că totul li se cuvine şi se află într-o continuă căutare de atenţie. Ei nu se gândesc la trecut sau viitor ci trăiesc în prezent, lucru care nouă, adulţilor, ni se întâmplă rareori. Perioada de după naştere, când începe vârsta inocenţei sau copilăria, are mai multe etape: perioada de nou-născut, perioada de sugar, perioada de copil mic (1-3 ani), perioada preşcolară (3-6 ani), perioada de şcolar sau copilăria mare (6-10-12 ani) şi pubertatea. În fiecare dintre aceste etape copilul trece prin schimbări majore

¹ Niall Edworthy şi Petra Cramsie, Ghidul optimistului/Ghidul pesimistului, Ediţia a II-a, editura Nemira, p.290

privind creșterea și dezvoltarea fizică și psihică iar creșterea și dezvoltarea sunt strâns legate de afectivitate. Pentru a se dezvolta pe plan afectiv, copilul are nevoie de iubirea, dragostea, afecțiunea și grija părinților deoarece, dacă un copil nu are parte de aceste lucruri nu se va dezvolta pe plan afectiv într-un mod corespunzător și cu timpul va dezvolta anumite dereglări la nivel psihologic.

„« Dacă fluturile zboară spre lumina dulce care-l atrage o face doar pentru că nu știe că focul îl poate mistui.»² Copiii nu cunosc frica, pericolul, și sunt asemenea fluturului din citat deoarece aceștia nu percep pericolul, consecințele anumitor fapte și sunt într-o continuă goană după aventură, dornici să exploreze necunoscutul. La fel erau și copiii Marei: neînfricați, veseli, inocenți. Cu o mamă care lucra toată ziua în târg, copiii se jucau cât era ziua de lungă alergând printre picioarele oamenilor. „ Mai sunt și zdrențăroși și desculți și nepieptănați și nespălați și obraznici, sărăcuții mamei; dar tot cam așa e și mama lor ea însăși”³, aspectul sărăcăcios și neîngrijit al copiilor conduc cititorul într-o stare de milă, neliniște, știind că în lume există copii asemenea lor. Totuși, neîngrijiiți și fără bogății, copiii Marei reflectă fericire, bucurie și așa obraznici cum îi descrie eroina ei reflectă inocență. Această inocență reiese chiar din descrierea dată de către mamă.

Deși nu le poate oferi copiilor săi decât strictul necesar, Mara le oferă ceva mult mai de preț și mai important decât averea. Le oferă iubire necondiționată și îi lasă pe micuți să se bucure de vârsta inocenței știind că „oameni de dai Doamne, numai din copiii răi se fac”⁴. Acesta este mândra de comportamentul Persidei și al lui Trică deoarece știe că dintr-un copil moale, foarte cuminte, nesigur va ieși un adult moale, nesigur pe el iar dintr-un copil vioi, sigur pe el, hotărât va ieși un om de succes. Femeie credincioasă, Mara îi învață și pe copiii ei să creadă în Dumnezeu, să se roage la acesta. Știe că această lume e guvernată de către El și știe că rugându-se vor primi răspuns rugăciunilor, vor fi ajutați „ De aceea se închină Mara și în fața icoanei, apoi își ia copilașii, pe care totdeauna îi poartă cu dânsa, îi dă puțin înainte și le zice: "Închinați-vă și voi, sărăcuții mamei!"⁵. Copiii sunt nedespărțiți de mamă iar mama e nedespărțită de copiii dorindu-și să-i știe în siguranță. *Sida*, cum o alinta Mara pe fata ei, își dorește și ea să îi știe în siguranță pe cei la care ține. Totuși, la un moment dat, „Mara își abandonează copiii, mai precis se bucură să-i știe în grija străinilor, iar ciorapii în care pune banii pentru ei, devin parte integrantă din viața ei secretă și din bucuriile ei ascunse”⁶. Orfani de tată, copiii se despart de mamă, sau mai precis mama se desparte de ei, dar nu pentru a le face rău. Instinctul matern al Marei o îndeamnă să facă acest lucru pentru ca visele ei în legătură cu Persida și Trică să se împlinescă, dorindu-și ca cei doi să aibă un viitor mai bun decât cel ce i-a fost ei hărăzit. Instinctul matern se dezvoltă la Persida încă din copilărie și când Trică dădea de necaz, fata îi sărea în ajutor iar Mara știa ca aceasta ar fi sărit și-n foc pentru frățiorul ei. Băiatul, fiind orfan de tată se simțea vulnerabil în fața colegilor săi, neputând beneficia de protecția tatălui, deși sora lui îl apăra mereu.

Trică se bătea adeseori în piață cu băiatul turtelarului din Radna, Costi. Acesta nu doar că era cel mai mare dintre școlari dar era și cel care avea datoria de a ține copiii cuminiți în lipsa dascălului și din cauza certurilor sale din copilărie cu Trică, acestuia îi făcea mare plăcere să îl umilească în fața celorlalți școlari. Copiii se știe că sunt orgolioși și nu le place să se lase umiliți mai ales în fața cercului de prieteni așadar, deși știe că nu e la fel de puternic cum era Costi, Trică nu se lasă umilit și ripostează. Puterea spirituală a Marei nu e moștenită doar de Persida ci și de Trică, acesta ținându-și lacrimile în frâu până în momentul în care a rămas singur. Mic și neajutorat, băiatul caută răzbunare dar nu de la Mara, căci știa că e văduvă și se întristează când aude că micuții ei dau de necaz, ci de la Persida pe care o considera protectoarea lui. Totuși, faptele băiatului nu rămân nepedepsite, acesta fiind exmatriculat din cauza faptului că era leneș, neascultător și îi strica și pe ceilalți copii.

2 Deborah Harkness, *Cartea pierdută a vrăjitoarelor*, Editura Litera, București, 2012, p. 270

3 Ioan Slavici, *Mara*, editura Andreas, București, 2014, p. 7

4 Ioan Slavici, *Mara*, editura Andreas, București, 2014, p. 7

5 *Ibidem*, p.6

6 Doina Ruști, *Scritori români*, editura Niculescu, București, 2007 p. 168

Băiatul este prezentat prin evoluție, la fel ca și Persida, de la băiatul zdrențaros ce își petrece zilele jucându-se în târg și până la bărbatul matur: „Trică, copil: zdrențaros, desculț, nepieptănat, nespălat. Trică, ucenic: «Aici era și Trică, tot lung și deșirat, dar mai altfel decât atunci, cu minile, parcă mai lungi și împiedicându-se mereu când de unul când de altul». Trică ieșit calfă și stînd în fața «bundeii» de probă să fie primit la lucru de maieștri. «Era tot lung și deșirat, tot motolog și gură cască, dar mai nespălat și mai nepieptănat decât odinioară ». Trică, calfa la Bocioacă, a cărui nevestă, Marta, «mititică» și «durdulie», pusese ochiul pe el: «nu se simșea de loc și era cel mai nespălat și cel mai nepieptănat, cel mai soios dintre calfe». Trică în momentul când se predă, la Verbonc, voluntar: «Trică cel nalt și spătos, care trecea înainte aruncând în dreapta și în stînga pe calfele ce i se puneau în drum ori puneau mîna ca să-l oprească». Trică la întoarcerea din armată: «Lasă că era periat și pieptănat, cu obrazul ras și mustăcioara răsucită, bine strîns la brîu și cu căciula pe-o ureche»”.⁷

Persida nu este doar fiica Marei, sora și protectoarea lui Trică, soția lui Națl și nora măcelarului Hubăr, ci și una dintre cele mai reușite și puternice figuri feminine din literatura română. Eroina este ilustrată prin evoluție de la copilărie la maturitate. „Persida este înfățișată prin evoluție, de la fetița desculță, zdrențaroasă și nepieptănată, care își petrece zilele «în târg, printre picioarele oamenilor», la fata care iubește și înfrânge barierele sociale, naționale și confesionale și până la soția devotată, capabilă de cele mai mari sacrificii.”⁸ În tinerețe Persida este înfățișată ca fiind subțirică, fragedă, frumoasă și totuși, această înfățișare angelică ascunde un caracter puternic în care domină devotamentul, chibzuința, răbdarea, sinceritatea și voința puternică datorită cărora Persida reușește să izbândească în viață. Aceste calități se reflectă la tînăra eroina nu din adolescență sau maturitate ci chiar din copilărie, încă de când își apăra fratele mai mic de răutățile celor din jur. În cazul Persidei, vârsta inocenței se termină devreme fiind nevoită să își apere fratele mereu. Am putea spune că Persida a avut o copilărie scurtă, făcându-și griji deseori și, la fel ca și mama ei, este o persoană protectoare și rămâne protectoarea cuiva încă de la începutul romanului și până la finalul acestuia. De asemenea, Mara se gîndește și își face planuri din timp pentru fiica sa, dorindu-și ca la maturitate aceasta să fie maică. Astfel, Persida își petrece ultimii ani din copilărie la o mănăstire de maici până în ziua în care îl zărește pe Națl și începe să nutrească o pasiune mistuitoare pentru acesta.

Națl este băiatul lui Hubăr și al Hubăroaiei, pe parcursul romanului devenind soțul Persidei. Aceste trăiește cu un complex patern pe care va încerca să îl învingă. Personajul trece de la o fire rușinoasă, blîndă la una zbuciumată și geloasă. Băiatul a avut în copilărie un trai bun și totuși autoritate tatălui lasă urme asupra copilului, urme ce rămân impregnate în amintirea băiatului chiar și la maturitate. Aceasta poate fi una dintre cauzele pentru care Națl devine la maturitate o fire agresivă ce își găsește refugiul în băutura și violență. Doar după nașterea copilului său și al Persidei, Națl începe să revină pe calea cea bună. Puterea Persidei moștenită de la mama sa încă de la vârsta inocenței, o ajută ca la maturitate să treacă peste toate greutățile vieții. Nu doar puterea psihică și voința moștenite de la Mara o ajută, ci și celelalte calități dezvoltate în copilărie: iubirea, stăpînirea de sine, rațiunea, inteligența, bunătatea, blîndețea. Ceea ce nu știa Națl era faptul că avea un frate. Fratele lui Națl era fiul nelegitim al lui Hubăr, Bandi.

Mama sa, Reghina, a murit cînd băiatul avea doar 8 ani. Deși mereu cînd era întrebată cine e tatăl ea spunea că nu știe, Reghina îl iubea nespuse de mult pe Bandi și chiar și cînd băiatul avea deja șapte ani ea încă îl ținea în brațe și nu mânca decât după ce mânca el. Bandi nu era niciodată despărțit de mama lui astfel, atunci cînd ea a murit, băiatul se ținea continuu de maica Aegidia. După ce a mai crescut, maica l-a dat pe Bandi ucenic la un cizmar dar băiatul, deprins de a se alipi de cineva, nu a rezistat să fie ucenic și a fugit, nevrînd să se mai întoarcă vreodată la mănăstire. Consider că băiatul nu a vrut să se întoarcă la mănăstire din cauza sindromului spitalizării, predominant mai ales la copiii, definită ca teama de abandon. Abandonat de tată, abandonat de

7 D. Vatamanciuc, *Ioan Slavici Operă literară*, editura Academiei Republicii Socialiste România, 1970, p. 224

8 *Ibidem*, p.188

mamă, aceasta fiind luată la Dumnezeu, abandonat apoi de maică, ducându-l să fie cizmar, tânărul Bandi se teme să se mai atașeze din nou de cineva, fie ea chiar și maica Aegidia, și să fie din nou abandonat de cineva la care ținea, de cineva care se alipise. Cum am spus la început, dacă unui copil nu i se oferă suficientă afectivitate, sau i se oferă prea multă afectivitate în copilărie, atunci acesta va dezvolta la maturitate anumite probleme psihice. Acesta este și cazul lui Bandi, fără afectivitate din partea tatălui și cu afectivitatea exagerată din partea mamei, băiatul dezvoltă traume și dezechilibre psihice. Vârsta inocenței, una dintre cele mai frumoase perioade a vieții este trăită de micul Bandi, gri. Spun gri deoarece aceasta este culoare ce semnifică un dezechilibru psihic, tristețe, singurătate. După moartea mamei, acesta nu a cunoscut viața lipsită de griji, viața roz. Spre deosebire de fratele său vitreg Națl, care a fost crescut de părinții săi și a avut o bună situație materială, Bandi, după fuga de la mănăstire a trăit din mila celorlalți. „Bandi este un «caz» , o exemplificare naturalistă a glasului sângelui”⁹.

Acesta duce la bun sfârșit crima pe care a vrut să o săvârșească Națl. Totuși, Națl a fost crescut într-un mediu ambiental plăcut spre deosebire de Bandi și crima pe care a vrut să o comită a fost doar pentru a scăpa de ceea ce îl măcina încă de mic, autoritatea tatălui. Când tânărul află că Hubăr este tatăl lui, și știe că a avut o viață bună în timp ce el a fost nevoit să treacă printr-o serie de abandonuri și să trăiască din mila celorlalți în perioada care se presupune a fi vârsta inocenței și chiar și după, are un acces de furie și își ucide cu cruzime tatăl. „Aproape toți criminalii – suferă, în momentul crimei, o cădere de voință și de rațiune; acestora le ia locul contrariul lor: o indolență infantilă, absolut fenomenală, intervine tocmai în momentul când prudența și circumspecția sunt indispensabile. El asimila această eclipsă de judecată și acest crah al voinței cu o boală ce se dezvoltă lent, atingând punctul culminant cu puțin timp înaintea săvârșirii crimei; această stare morbidă se menține pe parcursul acțiunii și câțeva vreme după”¹⁰. De această paralizie parțială a minții și a voinței pe care o descrie Dostoievski în romanul său *Crimă și pedeapsă* suferă și Bandi în momentul uciderii lui Hubăr. Amintindu-și de copilăria sa grea, Bandi, care era încă tânăr, nu se poate abține și controlează și săvârșește păcatul.

Deși ultimul capitol al romanului *Mara, Pace și liniște*, care în opinia mea este dat de către Slavici într-un mod oarecum ironic, se încheie cu crima lui Bandi, autorul ne dă libertatea să reflectăm la ceea ce a urmat după. Nimeni nu s-ar fi gândit că Bandi, băiatul timid, tăcut și plâpând încă din copilărie ar fi putut comite un asemenea păcat. Din experiența personală am constatat faptul că adeseori copiii tăcuți pot săvârși fapte la care nimeni nu s-ar fi așteptat, fie ele bune sau rele. După cum spunea Oscar Wilde „Marile minuni ale lumii se petrec în capetele oamenilor. Tot în capetele oamenilor, și numai acolo, se făptuiesc marile păcate ale omenirii. Dumneata, (...), dumneata însuși, cu toți trandafirii roșii ai tinereții și cu toți trandafirii albi ai copilăriei, ai fost mistuit de patimi care te-au înspăimântat, ai fost chinuit de gânduri care te-au umplut de groază, pe trezie și în somn ai fost torturat de vise a căror singură amintire îți poate înfierbânta obrazul cu pecetea rușinii ...”¹¹. Tind să cred faptul că personalitatea melancolică a lui Bandi ascunde planuri morbide, secrete întunecate ce implicau uciderea tatălui său pe care încă de mic îl condamna pentru moartea mamei sale. „Ah! Cât de chinuit e răstimpul dintre zămisirea unui plan și îndeplinirea lui!”¹²

După cum am precizat în prima parte, afectivitatea joacă un rol foarte important în dezvoltarea copilului. Slavici, fin observator, a creat personajele romanului cu o măiastră tenacitate, Persida, Trică și chiar și Bandi și Națl într-o oarecare măsură sunt prezentați prin evoluție de la copilărie la maturitate, de unde tragem concluzia că *Mara* este un bildungsroman. „Personajele din povestiri *NU* se sting pur și simplu! Dumnezeu ne chemă la el atunci când *EL* crede că ne-a venit timpul și un scriitor e Dumnezeu pentru eroii din poveste, el îi creează tot așa cum Dumnezeu ne-a

⁹ Nicolae Manolescu, *Arca lui Noe*, editura Gramar, București, 2004, p. 125

¹⁰ F.M. Dostoievski, *Crimă și pedeapsă*, Editura Corint, București, 2014, p. 87-88

¹¹ Oscar Wilde, *Portretul lui Dorian Grey*, Editura Litera, București, 2014, p. 30

¹² Schiller în Stendhal, *Roșu și negru* **, Editura Albatros, București, 1977, p. 116

făcut pe *NOI* și nimeni nu poate să ia legătura cu Dumnezeu să-l facă să se explice"¹³. Slavici este pentru personajele sale Dumnezeu, creându-i cu mare tenacitate. El este cel care le-a decis destinele personajele, el a decis cum a decurs copilăria fiecăruia, putând astfel să le decidă și destinele la maturitate. Hubăr, care a fost un tată ce nu și-a luat în serios atribuțiile de părinte, sfârșește prin a fi ucis de către unul dintre cei doi fii.

Vârsta inocenței reprezintă un rol important în viața fiecăruia. Afectivitatea oferită de către părinții noștri în copilărie joacă un rol important în maturizarea noastră. Trică și Persida au avut o copilărie grea, fiind zdrențăroși, murdari, dar au ajuns ambii adulți puternici datorită afectivității și educației oferite de Mara, Bandi a avut o copilărie grea, la început cu prea multă afectivitate din partea mamei iar apoi cu ea lipsind acesta a ajuns un adult timid, retras, reținut dar cu gânduri ucigașe, criminal într-un final, Națl a avut o copilărie cu o bună situație materială însă autoritatea tatălui i-a lăsat urme adânci în memorie iar tânărul a ajuns un adult cu un comportament ce a trecut de la o extremă la alta în diferite momente și totuși, datorită Persidei și nașterii fiului său Națl ajunge un adult responsabil.

Copilăria este un important moment al vieții noastre deoarece în copilărie ne dezvoltăm cel mai mult, atât fizic cât și psihic. Fiecare copil este pur și fiecare copil merită să aibă o copilărie frumoasă și lipsită de griji. **Nevoile emoționale ale copiilor sunt variate:** de la nevoie de atenție, la nevoia de afecțiune, la cea de timp special petrecut cu părintele, la nevoia de conectare, de competență, de securitate, de respect, de individualitate, la nevoia de a visa, care este extrem de importantă. Toate aceste nevoi, au ca scop construirea unui om frumos, complet din toate punctele de vedere. Copilul vine pe lume ca un dar pentru părinții săi, având propriul scop pe acest pământ iar părinții au datoria de a-l ajuta să își îndeplinească scopul.

BIBLIOGRAPHY

Romane:

1. Deborah Harkness, *Cartea pierdută a vrăjitoarelor*, Editura Litera, București, 2012,
2. F.M. Dostoievski, *Crimă și pedeapsă*, Editura Corint, București, 2014
3. Ioan Slavici, *Mara*, editura Andreas, București, 2014
4. Niall Edworthy și Petra Cramsie, *Ghidul optimistului/Ghidul pesimistului*, Ediția a II-a, editura Nemira
5. Oscar Wilde, *Portretul lui Dorian Grey*, Editura Litera, București, 2014
6. Stendhal, *Roșu și negru*, editura Albatros, București, 1977
7. Stephen King, *Misery*, Editura Nemira, București, 2014

Referințe critice:

1. Cornel Ungureanu, *Ioan Slavici, monografie*, editura Aula
2. Doina Ruști, *Scriitori români*, editura Niculescu, București, 2007, p. 168
3. D. Vatamanciu, *Ioan Slavici Operă literară*, editura Academiei Republicii Socialiste România, 1970
4. Nicolae Manolescu, *Arca lui Noe*, editura Gramar, București, 2004

13 Stephen King, *Misery*, Editura Nemira, București, 2014, p. 49